

Notitie

tbv het PS rondetafelgesprek over de relatie met China

Inhoud

0. Achtergrond
1. Doel notitie en rondetafelgesprek
2. Achtergrond relatie Zuid-Holland en Chinese partners
3. Economisch perspectief: Wat brengt de China relatie Zuid-Holland en haar bedrijfsleven?
4. Investeringsbevordering
5. Sociaal-cultureel perspectief
6. (Bedrijfs)spionage
7. Afsluiting

Bijlage: resultaten PZH China activiteiten 2019-2021

0. Achtergrond

Op 1 juni is in de commissie BMM het behandelvoorstel besproken over de China motie, zoals ingediend door onder andere de heer De Jager, waarin gevraagd wordt om:

- a) In de huidige relatie met China een pas op de plaats te maken en deze relatie tegen het licht te houden
- b) In 2022 inzichtelijk te maken wat de huidige relatie Zuid-Holland en haar bedrijfsleven brengt en wat de impact kan zijn van het verplaatsen van productie of dienstverlening in China naar Nederland of Europa
- c) Het gesprek tussen de Zuid-Hollandse ondernemers met activiteiten in China en de provinciale Staten van Zuid-Holland over de relaties met China en deze ontwikkelingen voort te zetten.

In het behandelvoorstel hebben GS de volgende voorstellen gedaan:

1. Wij zullen een rapportage opstellen over bedrijven die betrokken zijn (geweest) bij onze China activiteiten en die van Innovation Quarter en daarbij voorzover mogelijk inzicht geven in de impact van die activiteiten voor de bedrijven;
2. We zullen nader inzicht geven in de activiteiten van de EU, de nationale overheid en de provincie met betrekking tot het verplaatsen van productieprocessen naar Europa;
3. Samen met u zullen we met een aantal bedrijven in gesprek gaan over de betekenis van de provinciale inzet op het China dossier;
4. Samen met u zullen we met een aantal deskundigen (van onder meer het rijk, kennisinstellingen, Amnesty International) in gesprek gaan over de rol van provincies/regionale overheden met betrekking tot China.

Provinciale Staten hebben ingestemd met het behandelvoorstel en hierbij aangegeven dat de motie pas als afgedaan kan worden beschouwd wanneer de relatie tegen het licht is gehouden (eind 2022). Ook wordt benadrukt dat een substantieel aantal bedrijven aanwezig moet zijn bij het rondetafelgesprek.

1. Doel notitie en rondetafelgesprek

Alles samengenomen zal deze voorbereidende notitie en de sessie met deskundigen ingaan op de vraag:

“Wat is de toegevoegde waarde van het vriendschapsverdrag van de provincie Zuid-Holland met Hebei en Shanghai Pudong, met het oog op de huidige (geo)politieke, maatschappelijke, culturele en economische context van Zuid-Holland en haar Chinese partners, ook in de relatie tot Chinastrategie van het Rijk? Is er, alles in ogenschouw nemend, aanleiding om het vriendschapsverdrag aan te passen?”

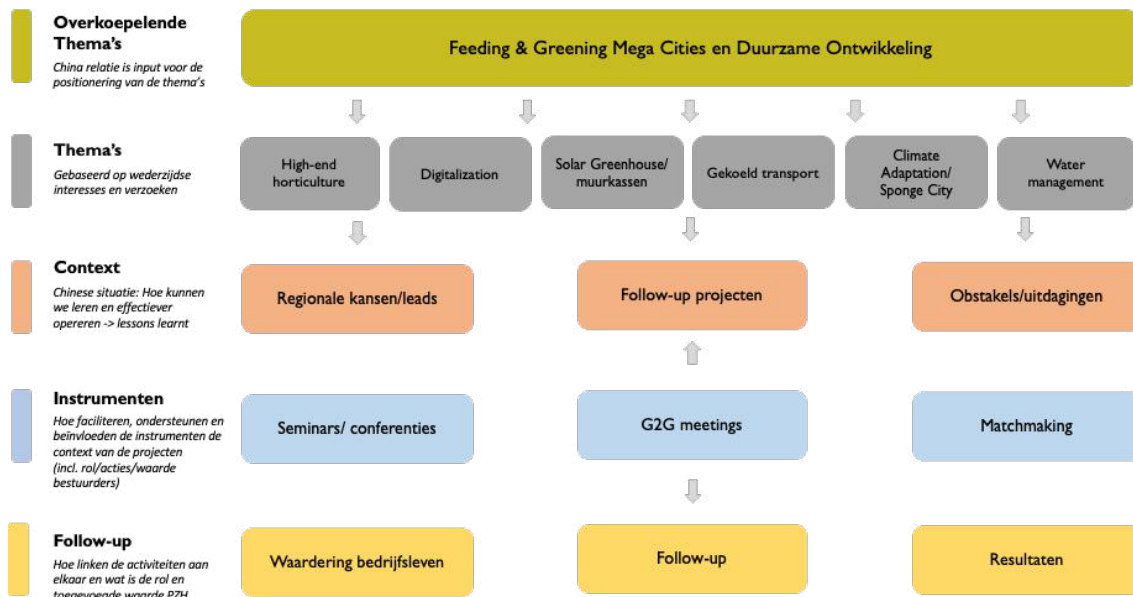
Het al dan niet aanpassen van het vriendschapsverdrag zal een afweging moeten zijn van het belang van de voor- en nadelen van de relatie, gekoppeld aan de mogelijkheden en onmogelijkheden die de relatie biedt de doelen van de Provincie Zuid-Holland te verwezenlijken op economische, cultureel en maatschappelijk gebied. Deze notitie en het rondetafelgesprek zullen informatie verschaffen om die afweging zo goed mogelijk te kunnen maken.

In deze notitie wordt een achtergrond geschetst van de Zuid-Hollandse relaties met haar Chinese partners en zullen deze relaties worden toegelicht vanuit economisch en sociaal-cultureel perspectief.

2. Achtergrond relatie Zuid-Holland en Chinese partners

Het karakter van de Zuid-Hollandse China relaties is voornamelijk economisch van aard, maar de uitgangspunten van deze relaties liggen in de Sustainable Development Goals (SDG's <https://www.sdgnerland.nl/de-17-sdgs/>). De SDG's hebben betrekking op alle landen in de wereld en alle burgers, inclusief China. China heeft een belang bij het halen van deze doelen, met name de doelen 2 (geen honger), 3 (goede gezondheid en welzijn), 6 (schoon water en sanitair) en 11 (duurzame steden en gemeenschappen). Juist op deze thema's komt er ook een vraag om samenwerking vanuit China. Zuid-Holland zet in op de behoeften vanuit China en het belang van het Zuid-Hollandse bedrijfsleven. Zuid-Hollandse bedrijven en kennisinstellingen kunnen een bijdrage leveren aan het behalen van de SDG doelen en zet daar gericht op in met behulp van de overkoepelende thema's 'Feeding & Greening Megacities' en duurzame ontwikkeling, zie ook het jaarplan 2022 voor een uitgebreide toelichting op deze thema's en de onderliggende uitgewerkte thema's hierop. Zuid-Holland zet alleen in op die doelen waarop zij iets te bieden heeft en die geen risico vormen voor de Nederlandse samenleving en economie (denk aan chip-productie, (cyber-)beveiliging, etc.). De doelen en thema's worden ook altijd afgestemd met de partners, zoals Innovation Quarter, de ministeries, ambassade, etc.

De doelen komen ook terug in de MoU die Zuid-Holland met haar zusterprovincie Hebei heeft getekend.

Nederlandse/ Zuid-Hollandse kennis op het gebied van (glas)tuinbouw, watermanagement en duurzame ontwikkeling kan een bijdrage leveren aan het creëren van een betere wereld, ook voor de inwoners van

China. Heel concreet biedt samenwerking met Chinese bedrijven en overheden niet alleen kansen voor handel, investeringen en innovatiesamenwerking als zodanig, maar faciliteert deze ook het op grotere schaal toepassen van oplossingen voor maatschappelijke doelen zoals de hierboven beschreven SDG's.

De Europese Unie, het Rijk en de regionale overheden hebben ieder verschillende belangen in en met China. Het is belangrijk de verschillende rollen en verantwoordelijkheden te onderkennen en uit elkaar te halen, zodat gezamenlijk opgetrokken kan worden en alle niveaus hun eigen kracht kunnen inzetten.

De relatie met China is door het Rijk geanalyseerd in de notitie 'Een Nieuwe Balans' in 2019, met als leidraad 'open waar het kan, beschermend waar het moet'.¹ Zuid-Holland opereert binnen de kaders die het Rijk schept op buitenland beleid. Binnen deze kaders is ruimte voor regionale overheden om in te zetten op relaties met internationale partners. In de genoemde nota uit 2019 juicht het Rijk regionale vriendschapsbanden toe als aanvulling op nationaal beleid. Uiteraard is goede afstemming met het Rijk belangrijk. Een concreet voorbeeld hiervan is dat de provincie Hebei in de overeenkomst of MoU (Memorandum of Understanding) in 2020 een expliciete verwijzing naar het Belt and Road Initiative (BRI) wilde maken. Vanuit Nederland ligt het BRI gevoelig en na afstemming met het ministerie van Buitenlandse Zaken is besloten om de passage over het BRI niet op te nemen in de MoU. Een voorbeeld van de kracht van de regionale relatie ten faveure van de nationale banden is dat een groot Nederlands aardappelverwerkingsbedrijf uit een Joint Venture wilde stappen die gevestigd was in Hebei, maar de Chinese partner werkte niet mee. Interventie door de ambassade had niet veel uitgehaald. De CdK heeft daarop contact opgenomen met zijn ambtsgenoot, de gouverneur in Hebei, en die heeft vervolgens de druk opgevoerd om het dispuut op te lossen met succesvol resultaat. Aan de andere kant werd aan de provincie wel eens gevraagd druk te zetten op het opheffen van de importrestricties op tomaten, maar dat is nu juist een taak van de nationale overheid en de posten in China en in overleg heeft de ambassade dat dossier verder opgepakt. Een ander voorbeeld van afstemming tussen provincie en Rijk is dat in 2020 de discussie speelde over het wel of niet ingaan op uitnodigingen aan het adres van Zuid-Hollandse bestuurders om deel te nemen aan de Olympische Winterspelen, die gedeeltelijk in Hebei plaatsvonden. Voor Zuid-Holland was hier echter geen duidelijk rol gedefinieerd en er werd veel met het ministerie van Buitenlandse Zaken overlegd. Uiteindelijk waren de toen heersende Covid maatregelen een te grote belemmering om naar China af te reizen.

Het bespreken van mensenrechten in het buitenland is uiteindelijk een verantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken vanuit het nationale buitenlandbeleid, maar waar nodig en wenselijk is hierover altijd afstemming tussen het ministerie en de provincie. Over mensenrechten volgt later in dit memo meer.

3. Economisch perspectief: Wat brengt de China relatie Zuid-Holland en haar bedrijfsleven?

China is een politieke en economische grootmacht waar we niet omheen kunnen. Het land is met 1,4 miljard consumenten de grootste afzetmarkt ter wereld voor (Zuid-Hollandse) producten zoals bloemen, tuinbouwtechnologie en voedingsmiddelen. Bovendien investeert China fors in technologie en infrastructuur, ook in Europa. China is de grootste handelspartner van Nederland in Azië, goed voor 11 miljard euro aan export. Vele Nederlandse bedrijven zijn in China actief, vrijwel alle universiteiten

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z09525&did=2019D19427>

werken samen met Chinese instellingen, duizenden Chinese studenten studeren in Nederland en het aantal Chinese toeristen nam snel toe, voorafgaand aan de Corona pandemie

Tegelijkertijd, de geopolitieke situatie in en relatie met China is duidelijk complex. Veiligheid en mensenrechten zijn twee thema's waar Zuid-Holland aandacht voor heeft, daarbij geholpen en ondersteund door het Rijk (BuZa, diplomatieke postennetwerk in China). De noodzaak van het in stand houden van de dialoog, en 'op de hoogte blijven van wat er t.a.v. China in de provincie gebeurt, wordt versterkt door de toenemende invloed van China en de moeizamere relatie tussen China en de Westerse wereld.

De omvang van de goederenexport (incl. wederuitvoer) door bedrijfsvestigingen in Zuid-Holland bedroeg in 2019 80,3 miljard euro. De Zuid-Hollandse exportwaarde van goederen is in de afgelopen tien jaar toegenomen. Het aandeel van Zuid-Holland in de totale exportwaarde van goederen door bedrijven in Nederland (359 miljard) is relatief hoog (22,4%).²

Voor Nederland is China één van de grootste handelspartners. Nederland exporteerde in 2019 voor circa 12,8 miljard euro naar China. Vooral Nederlandse hightech machines en voeding zijn erg gewild in China.³ Voor Zuid-Holland zijn geen expliciete gegevens beschikbaar, maar op basis van de algemene export cijfers kan worden geconcludeerd dat een substantieel gedeelte uit Zuid-Holland richting China wordt geëxporteerd.

In 2019 importeerde Nederland voor 43 miljard euro aan goederen uit China, waarvan ruim twee derde in vrijwel onbewerkte staat weer naar andere landen werd geëxporteerd. Een groot gedeelte hiervan reist door de Rotterdamse haven. Nederland (en vooral Rotterdam) is daarmee voor China een belangrijke toegangspoort naar andere Europese markten.

Glastuinbouw is een belangrijke sector voor Zuid-Holland, vooral richting China. In 2017 bedroeg de export van kasmaterialen ruim 1,3 miljard euro. Dit is in 2018 min of meer stabiel gebleven. Het gaat bij deze getallen om de uitvoer van de kasconstructie (excl. installatiewerkzaamheden), maar cijfers over bijvoorbeeld het glas of de installaties ten behoeve van de kasinrichting zijn niet in de exportcijfers terug te vinden.⁴

4. Investeringsbevordering

Door de handelsrelatie hebben veel Nederlandse bedrijven een vestiging in China en vice versa. Momenteel hebben ongeveer 700 Nederlandse bedrijven een vestiging in China⁵. Omgekeerd groeit het aantal Chinese bedrijven in Nederland snel. In de periode 2012-2018 was het aantal Chinese bedrijven in Nederland bijna verdubbeld, van 245 naar 470.⁶ In Zuid-Holland hebben zich in de periode 2017-2021 32

² <https://rijnmondinzicht.nl/zuid-hollandse-exportwaarde-in-goederen-neemt-toe>

³ <https://longreads.cbs.nl/im2020-2/>

⁴ WUR studie 2020 "De Nederlandse agrarische sector in internationaal verband"

⁵ Speech Peter Potman op de Chinese ambassade, d.d.

⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/42/aantal-chinese-bedrijven-in-nederland-verdubbeld>

bedrijven gevestigd met een totale investeringswaarde van 86 miljoen euro en een aantal gerealiseerde arbeidsplekken van 466 in 3 jaar tijd.⁷

Verminderen afhankelijkheid productieketens van China/ Reshoring

In Nederland leeft steeds meer de vraag over het verplaatsen van productie of dienstverlening vanuit China naar Nederland of Europa en zo minder afhankelijk van China te worden. De Europese commissie heeft in mei 2022 een aantal plannen gepresenteerd om de afhankelijkheid van China én Rusland te verkleinen

Het [EU beleid voor reshoring](#) is gericht op twee doelstellingen: dient bij te dragen aan vermindering van afhankelijkheid van 'critical raw materials' en versterken 'open strategic autonomy' (dit is een mix van internationale competitiviteit op peil houden en rekening houden met de geopolitieke strategieën van US, Rusland en China).

In het kader van de 'EU industrial Policy update' heeft de Europese Commissie [een studie](#) gedaan naar strategische aandachtsgebieden en een verdiepende [vervolgstudie](#) gedaan om te onderzoeken in welke sectoren de strategische autonomie van de EU versterkt kan worden en daarmee de afhankelijkheid van landen zoals China verminderd kan worden.

Dit gaat over de sectoren farmaceutische industrie, batterijen, waterstof, halfgeleiders, cloud computing, cybersecurity en critical raw materials (zeldzame metalen, magnesium).

China is bijvoorbeeld de hoofdleverancier van zeldzame aardmetalen die veel gebruikt worden in elektrische apparatuur, voor zonnepanelen, maar ook we zijn bijvoorbeeld volledig afhankelijk van China voor de productie van paracetamol. In elke hierboven genoemde sector staat China bovenaan de landenlijst van waaruit 'gesourced' wordt.

Om de productieketens te ontvlechten is grote inspanning nodig. Tot 2030 zijn de kosten van het 'reshoren' door de EU geraamd op 300 miljard euro.⁸

Deelnemende bedrijven aan de Zuid-Hollandse China activiteiten

In 2019 hebben 55 bedrijven gebruik gemaakt van de China activiteiten van de provincie en in 2020-21 waren dat er 47, dit is consistent met de aantallen uit de vorige college periode. Wel zien we dat in de periode 2020-2021 het aantal bedrijven dat nog geen enkele ervaring in China heeft en voor een eerste keer deelneemt aan een China activiteit, kleiner is dan in voorgaande jaren. Dit is te verklaren doordat er door de Covid maatregelen sinds eind 2019 nauwelijks tot niet van en naar China gereisd kan worden, waardoor vervangende online evenementen georganiseerd zijn, die voor onervaren organisaties minder nuttig zijn dan voor organisaties die al contacten hebben in China, of zelfs een vestiging in China hebben. In de bijlage staan respectievelijk de organisaties die gebruik hebben gemaakt van de China activiteiten

⁷ Informatie ontvangen van InnovationQuarter, d.d. 29 mei 2022

⁸ Financieel Dagblad, d.d. 27 mei 2022, "Leven zonder 'Made in China': wenselijk maar nog erg ingewikkeld".

in de periode 2020-2021, de activiteiten die zijn georganiseerd en de projecten die, mede door de ondersteuning van Zuid-Holland, zijn geïnitieerd en/of gerealiseerd.

Wat biedt de provincie aan bedrijven en kennisinstellingen?

- Een platform, zichtbaarheid en promotie in de Chinese markt
- Concrete ondersteuning bij het verkrijgen van vergunningen, visa, etc door de government-to-government relaties
- Ontwikkeling van het zakelijk netwerk, waardevolle contacten en leads in de Chinese markt

Respondenten en contacten bij bedrijven en kennisinstellingen zijn over het algemeen positief over de toegevoegde waarde van de handelsmissies en andere (project)activiteiten in het openen van deuren in China, binnen de overheid en het bedrijfsleven. In gesprekken met het bedrijfsleven wordt 'het deuren openen' als een belangrijke toegevoegde waarde gezien van handelsmissies en andere (project)activiteiten. Het is voor hen een belangrijke reden voor deelname aan deze activiteiten en handelsmissies.

Bestuurders als delegatieleden spelen hierin een aanzienlijke rol. Het verhogen van aanzien en gewicht van de delegatie op gewenst (hoog) niveau binnen de Chinese overheid en bedrijven worden veelal benadrukt, ook door de ambassade en consulaat-generaals. Het gewicht van een Gedeputeerde of CdK uit Zuid-Holland creëert vertrouwen en status bij Chinese partners. Concreet wordt aangegeven dat de aanwezigheid van deze overheidsvertegenwoordigers het bouwen van relaties met Chinese partners en potentiële klanten positief beïnvloedt en versnelt. De provincie speelt een verbindende rol met de Chinese overheidsinstanties en andere regulerende organisaties waar het Zuid-Hollandse bedrijfsleven mee te maken hebben (bijv. bij aanvragen vergunningen, visa, IP-disputen). In juli 2020 bijvoorbeeld heeft een brief van CdK Jaap Smit aan zijn ambtsgenoot in de Chinese provincie Yunnan geholpen bij het verkrijgen van een visum voor een groot tuinbouwbedrijf in Zuid-Holland. In oktober 2018 heeft de CdK een brief gestuurd aan zijn ambtsgenoot in Hebei om een doorbraak te forceren in een dispuut tussen een Nederlandse en Chinese Joint Venture partij. Beide acties waren succesvol.

Zuid-Holland onderhoudt niet alleen relaties met overheden in China, maar ook met (staats)bedrijven die opdrachten aan Zuid-Hollandse bedrijven kunnen gunnen. Voorbeelden hiervan zijn CAU Futong, een spin-off van de China agricultural university en Elion, een bedrijf in duurzame ontwikkeling. Beide bedrijven hebben veelvuldig Nederlandse technologie ingezet voor hun eigen proposities in China.

Meerwaarde van provinciale handelsmissies ten opzichte van missies georganiseerd door landelijke agentschappen

Meer nog dan tijdens landelijke missies, georganiseerd door bijv. de ministeries en RVO, is de provincie goed ingevoerd, gedreven en begaan met de bedrijven uit de eigen regio en hun succes in de handel en samenwerking met Chinese klanten en partners. Juist ook de intensieve relatie met zusterprovincie Hebei en samenwerkingspartners in Shanghai, Yunnan en Shandong, heeft geleid tot een sterke zakelijke en persoonlijke band tussen bestuurders en ambtenaren in genoemde regio's. Ook bedrijven die geen vestiging hebben in Zuid-Holland, maar wel actief zijn in de regio's waar Zuid-Holland een relatie mee heeft of actief zijn in de focussectoren van de provincie, kunnen gebruik maken van de relaties die Zuid-Holland onderhoudt.

Het belang van de link met de provinciale politiek werd ook door verschillende partijen benadrukt. Zij gaven aan dat o.a. het bouwen en aansterken van relaties met Zuid-Hollandse provinciale politici en ambtenaren voor hen een belangrijk resultaat was van de handelsmissies en (project)activiteiten. Kennisinstellingen en het Zuid-Hollandse bedrijfsleven krijgt bijvoorbeeld meer inzicht in provinciaal economisch beleid, (topsectoren)prioriteiten, ondersteunings- en subsidiemogelijkheden. Tegelijkertijd is het een mogelijkheid voor de provincie om een nog betere indruk te krijgen van de economische en innovatie-activiteiten in Zuid-Holland.

Voor de organisatie van een missie of reis naar of uit China wordt altijd afgestemd met de Zuid-Hollandse partners (ontwikkelingsmaatschappijen, Rijk en andere regio's) en worden de verbindingen gezocht. Bepaalde thema's of regio's in China zijn wellicht interessanter voor bedrijven uit andere regio's of vice versa. Door middel van georganiseerde bijeenkomsten door bijvoorbeeld het ministerie van Buitenlandse Zaken of door bilateraal overleg wordt hierover overleg gevoerd met de partners.

5. Sociaal-cultureel perspectief

Zoals in de inleiding beschreven zijn de Sustainable Development Goals (SDG's <https://www.sdgnerland.nl/de-17-sdgs/>) van groot belang voor de relaties van Zuid-Holland in China. Diverse van deze doelen komen samen in de overkoepelende thema's 'Feeding & Greening Megacities' en duurzame ontwikkeling. Het produceren van voldoende en gezond voedsel is misschien wel een van de grootste uitdagingen waarmee de wereld in de 21e eeuw wordt geconfronteerd. In 2040 woont 70 procent van de wereldbevolking in stedelijke gebieden. Omdat de wereldbevolking blijft groeien van 7 miljard nu naar 9 miljard in 2040, zal de voedselproductie gelijke tred moeten houden met de groei van de wereldbevolking.

Tegelijkertijd zal het landbouwareaal afnemen als gevolg van klimaatverandering en zullen we te maken krijgen met afnemende watervorraden. De Nederlandse glastuinbouwsector heeft oplossingen te bieden voor het wereldvoedselprobleem met haar duurzame teeltmethoden en innovatieve technieken en kennis. Hiermee kan niet alleen de voedselveiligheid worden geborgd, maar kan ook de levensstandaard van de boeren op het Chinese platteland worden verhoogd.

Ook op het gebied van duurzame gebiedsontwikkeling en bescherming tegen het water heeft Nederland veel te bieden aan de bevolking van gebieden die een risico lopen op bijv. overstromingen. Zo heeft Zuid-Holland een belangrijke rol gespeeld voor de ontwikkeling van een flood monitoring systeem door Deltares in Shanghai. Ook heeft Voormalig Gedeputeerde Lenie Dwarshuis in 2010 een strategisch gesprek gehad met het WWF over China.

Zuid-Holland houdt de ontwikkelingen op het gebied van mensenrechtenschendingen in China in de gaten en hanteert hierbij de adviezen van Amnesty International, die zij voor decentrale overheden hebben opgesteld.⁹ Ook heeft de VNG samen met Amnesty en het China Kennisnetwerk een bijeenkomst hierover georganiseerd in maart 2021. Met name tijdens de informele ontmoetingen worden gevoelige thema's besproken met de Chinese gesprekspartners. Tijdens deze informele ontmoeten stelt CdK Jaap Smit het verschil in waarden tussen beide samenlevingen aan de orde. Het

⁹ https://www.amnesty.nl/content/uploads/2021/03/Amnesty-International-Adviesdocument-Mensenrechten-in-Decentrale-Partnerschappen-met-China_.pdf?x82206

belang van dergelijk informele ontmoetingen werd benadrukt door de Nederlandse ambassadeur in China en de consul-generaal in Shanghai in een persoonlijk gesprek eind 2021 met CdK Jaap Smit en Gedeputeerde Jeannette Baljeu.

De mensenrechtensituatie in China heeft een extra lading gekregen door de publicatie van de 'Xinjiang Police Files' in mei 2022, waar ook de grote Nederlandse media over hebben bericht.¹⁰ De publicatie heeft in ongekend detail China's gebruik onthuld van "heropvoedingskampen" en gevangenissen als twee afzonderlijke, maar verwante systemen voor massale detentie van de islamitische Oeigoeren. Zuid-Holland heeft geen banden met overheden in Xinjiang of met organisaties die gerelateerd zijn aan de detentie van de Oeigoeren. Ook de zusterrelaties in Hebei of andere regio's hebben geen invloed op het beleid dat door de Chinese regering in Xinjiang wordt gevoerd.

Wel leven in provincie Hebei religieuze minderheden. Volgens het White Paper 'China's Policies and Practices on Protecting Freedom of Religious Belief', uitgegeven door de Chinese centrale regering in april 2018, zijn de belangrijkste religies die in China worden beoefend het boeddhisme, het taoïsme, de islam, het katholicisme en het protestantisme; met in totaal bijna 200 miljoen gelovigen en meer dan 380.000 religieus werkers.

	Total religious people	Clerical personnel	Places of worship
Buddhism		around 222,000	33,500 temples
Taoism		over 40,000	9,000 Taoist temples
Islam	more than 20 million	about 57,000	35,000 Islamic mosques
Catholicism	6 million	8,000	6,000 Catholic churches and places of assembly spread across 98 dioceses
Protestantism	38 million	57,000	60,000 Protestant churches and places of assembly

In 2019 heeft CdK Jaap Smit een kerkdienst bezocht in Beijing tijdens een handelsmissie om het belang van religieuze vrijheid te benadrukken. Naar aanleiding van dit bezoek ontstond een gesprek tussen Jaap Smit en de vice-governor van Hebei over religie.

Een ander thema waar Zuid-Holland aandacht aan heeft besteed in het verleden is gehandicaptenzorg. Voormalig Gedeputeerde Asje van Dijk had hier persoonlijk een band mee en heeft gehandicaptenzorg en leven met een beperking op de kaart gezet. In 2010 heeft Zuid-Holland bijvoorbeeld de Dutch Disability Day georganiseerd op de Expo in Shanghai.

¹⁰ <https://www.bbc.co.uk/news/extra/85qihtvw6e/the-faces-from-chinas-uyghur-detention-camps>

Intellectueel Eigendom

Intellectueel eigendom blijft een heikel punt in China, waar sommige bedrijven last van (blijven) hebben, bijvoorbeeld in de zaadveredelingsindustrie. Zuid-Holland besteedt hier aandacht aan door dit aan de orde stellen in speeches en gesprekken met relevante instanties en door bedrijven het podium te bieden om in gesprek te gaan met de Chinese relaties en hen het verhaal te laten vertellen en de noodzaak aan te geven om dit te blijven verbeteren.

6. (Bedrijfs)spionage

De provincie volgt het beleid van het Rijk wanneer zij een handelsmissie organiseert naar China. De provincie Zuid-Holland is nauw in contact met het Rijk en heeft verschillende bijeenkomsten belegd over de beveiliging van informatie richting China. In 2019 hadden bijvoorbeeld alle bestuurders en ambtenaren lege telefoons en laptops mee. Ook in het missieboekje van de provincie wordt standaard de informatie over het beschermen van gegevens in China opgenomen.

7. Afsluiting

Het doel van de provinciale China activiteiten is om de Zuid-Hollandse regionale economie te versterken door de kansen van Zuid-Hollandse bedrijven in China te vergroten en door het binnenhalen van Chinese investeringen in Zuid-Holland. Uitgangspunt is dat er vanuit het bedrijfsleven behoefte bestaat aan de inzet van de provincie Zuid-Holland. Deze inzet bestaat uit het onderhouden van government-to-government relaties, die vervolgens Nederlandse bedrijven in staat stellen om samenwerking te zoeken en te realiseren met Chinese bedrijven. Dit vanuit de nauwe verbinding tussen de Chinese provincies/overheid en Chinese (staats)bedrijven. De provincie opent als het ware de deuren voor de Nederlandse bedrijven om vervolgens zaken te kunnen doen met China. Dit is met name voor middelgrote bedrijven van belang. Naast het zaken doen is er ook aandacht voor meer maatschappelijke en sociaal-culturele thema's.

Dialogo is daarbij belangrijk; zowel met het rijk, bedrijven, kennisinstellingen, met Chinese partners en uiteraard met Provinciale Staten. Via de jaarlijkse Internationale Vooruitblik, de verslagen van missies en het organiseren van bijeenkomsten wordt hieraan invulling gegeven.

Bijlage: resultaten PZH China activiteiten 2019-2021

Samenvatting 2019

Inkomende en uitgaande missies

Provincie Zuid-Holland heeft in 2019 negen Chinese delegaties ontvangen, allemaal op het gebied van van land- en tuinbouw, circulaire economie, watermanagement en duurzaamheid. Drie van de delegaties kwamen uit de provincie Hebei.

Delegatie	Sector	Bezoekdata	Plaats van herkomst
Linyi City Municipality	Agri-horticulture	22 July	Shandong
Hebei Commerce Department	Agri-horticulture	4 September	Hebei
Shanghai Urban Planning Bureau	Governmental training	13 September	Shanghai
Guangdong and Hunan Circular Economy Department, Guangdong Circular Economy Association	Circular Economy	16 September	Guangdong, Hunan
Vice-governor Guizhou Province	Governmental relation	23 September	Guizhou
Beijing Agricultural Bureau	Agri-horticulture	12 October	Beijing
Vice-governor Hebei Province	Agri-horticulture	18 October	Hebei
Hebei Water Department	Water management	9 December	Hebei
CPAFFC	Governmental relation	10 December	Beijing

De provincie Zuid-Holland heeft in 2019 drie succesvolle officiële missies naar China georganiseerd. In maart 2019 vond de voorbereidingsmissie plaats voor de bestuurlijke provinciale missie in november. Een kleine ambtelijke delegatie onder leiding van mw. F. Lamboo-Lammers en dhr. E. Grootsholten bracht een bezoek aan Beijing, de provincie Hebei en de provincie Shandong.

Namens Provincie Zuid-Holland nam dienstverlener DSBP in maart en september deel aan de Langfang International Economic and Trade Fair, Horti China Expo en versterkte de relaties met lokale provinciale en gemeentelijke overheden.

Provincie Zuid-Holland organiseerde haar jaarlijkse handelsmissie naar Beijing, Hebei en Shanghai van 18 t/m 22 november. 55 vertegenwoordigers van bedrijven en kennisinstellingen sloten zich aan bij de missie, onder leiding van commissaris van de Koning Jaap Smit en Gedeputeerde mevrouw Adri Bom-Lemstra.

Delegatie	Bezoekdata	Bestemming
Preparation trip for PZH China Mission 2019	3 – 8 March	Beijing, Shijiazhuang, Jinan, Linyi
Langfang International Economic and Trade Fair	18 May	Hebei
Governmental Relations Consolidation Works	17- September	Hebei, Shandong,
King's Commissioner mission to China	18-22 November	Beijing, Hebei, Shanghai

Projecten, contracten en overeenkomsten

Contract	Sector	Nederlandse partij	Chinese partij	Datum
Cooperation Agreement between PZH and Hebei Province	Water Management	Province of Zuid-Holland	Hebei Province	7 March
Cooperation MOU between A3 Technology and Ken Yuan Agriculture about agricultural training	Agri-horticulture	A3 Technology	Ken Yuan Agriculture	22 July
Cooperation Agreement among CAU Futong, LAD (<i>Lankuaikei Agriculture Development</i>) and WUR about big data development	Agri-horticulture	WUR	CAU Futong, LAD	17 October
Cooperation Agreement among CAU Futong, and WUR about Solargreenhouse Project	Agri-horticulture	Hoogendoorn	CAU Futong	17 October
Cooperation Agreement between Friesland Campina and Junlebao	Agriculture	Friesland Campina	Junlebao	17 October
Cooperation Agreement between Friesland Campina and Dairy Association of China	Agriculture	Friesland Campina	Dairy Association of China	17 October
Partner agreement between Tomato World and CAU Futong	Agri-horticulture	Tomato World	CAU Futong	24 October
Cooperation Agreement between Innovation Quarter and Dazong Group	Agri-horticulture	Innovation Quarter	Dazong Group	18 November
Flower garden project MOU between IGMPR and Zhitu Agriculture	Agri-horticulture	IGMPR	Zhitu Agriculture	20 November
Cooperation Agreement between Jomec International Business Support B.V. and Yuanshi County in Hebei Province about Pastoral Complex Project	Urban planning	Jomec International Business Support	Yuanshi County	20 November
Real Estate Investment in Capelle aan den IJssel from Jiashan Eco-Tech Development Zone Committee	Investment	Capelle aan den IJssel	Jiashan Eco-Tech Development	June

			Zone Committee	
--	--	--	-------------------	--

Nederlandse deelnemers 2019

Agri- horticulture	Codema, Dutch Greenhouse Delta, Greenport Westland-Oostland, Lentiz, Ludvigsvensson, Ridder / Hortimax, Hoogendoorn, INHolland Hogeschool, Delphy, IGMPR, Dutch Sino Agri Exchange, RijkZwaan, Metazet, Viscon, Priva, Anthura, Axia Seeds, World Horti Center, TomatoWorld, WUR, Bom Group, BASF, Bayer, KUBO, Signify, TTA
Water management / Urban sustainability	Fabrications; Arcadis; BEAR-iD; Deltares; LDE Center for Sustainability; NL Urban Solutions; Verhoeve Milieu & Water; Wuvio Chemicals International; IHS; Royal Eijkelkamp; PIB Urban Challenge; Dynamic; Nauta
Governmental organizations	Rotterdam Municipality, Westland Municipality, InnovationQuarter, Lansingerland Municipality, Foreign Affairs Ministry, Alphen aan den Rijn, RVO, Capelle aan den IJssel, NFIA, Dutch CG in Guangzhou, Embassy in Beijing
Overig	VNC; Jomec; NiHaoHelan; Fokker Elmo; La Gro Geelkerken

Samenvatting 2020-21

Uitgaande en inkomende missies:

Vanwege de Corona maatregelen was het in 2020 en 2021 niet mogelijk om fysieke inkomende- of uitgaande bezoeken te organiseren. In augustus 2021 is op verzoek van InnovationQuarter een Chinees bedrijf in elektrische voertuigen ontvangen.

Delegatie	Sector	Bezoekdata	Plaats van herkomst
XPeng Automobile	Mobility	Augustus 2021	

Wel zijn in 2020 en 2021 diverse online en hybride evenementen georganiseerd.

Activiteit	Datum	Omschrijving
Applied Horticulture Knowledge for Green City Development Seminar	22-Jun	Hybride conferentie i.s.m. Ambassade in China en Shanghai Bright Food met speeches van Jaap Smit, Wouter Verhey en specialisten uit tuinbouwsector.

Sino-Dutch hybrid Horticultural Matchmaking Conference with Dezhou	16-Jun	Matchmaking met verschillende bedrijven uit Zuid-Holland en Dezhou, China. Speeches van PZH, IQ, Ambassade.
Opening ceremony China Flower Expo 2021	21-May	Opening speech van Jaap Smit, op uitnodiging van Shanghai municipality of Chongming, voor het grootste en meest invloedrijke bloemenevenement in China.
Annual Langfang International Trade Fair	18-May	Presentatie Shaw over Nederlands-Chinese zonnepanelen project i.s.m. Wageningen Universiteit.
Webinar and signing ceremony EGCDF and Hebei University	31-Mar	
Online Chinese New Year's reception	25-Feb	I.s.m. IQ de jaarlijkse receptie van het Chinese nieuwjaar georganiseerd. Met speeches van Jaap Smit, de nieuwe ambassadeur van China (Tan Jian), Miranda (TW) en Xiaoling (IQ). Toelichting van de China-activiteiten in 2021, discussie mogelijkheden in breakout rooms en een quiz.

Organisaties die in 2020-2021 betrokken zijn geweest bij de China activiteiten van de provincie Zuid-Holland:

Agri-/ horticulture	Anthura, Armada, BASF Nunhem, Bertels B.V. , Certhon, CODEMA, Dalsem, DanDutch, Debets Schalke, Delphy, Dutch Greenhouse Delta, Foodventures, Greenports NL, Hoogendoorn, IGMPR, InHolland, Jiffy, Kubo, Lentiz, Priva, Ridder / Hortimax, Rijkzwaan, Royal Floraholland, Signify, Svensson, TomatoWorld, TTA, Van der hoeven, van der Knaap, Van Iperen, Wageningen Universiteit & Research
Water management / Urban sustainability	Deltares, Eijkelkamp, Green Art International, Erasmus IHS, Nautilus, NL Urban Solutions, NWP
Governmental organizations	Rotterdam Municipality, Westland Municipality, InnovationQuarter, Lansingerland Municipality, Ministerie van Buitenlandse Zaken, RVO, NFIA, Dutch CG in Guangzhou, Embassy in Beijing
Others	De Rijke, Jomec group, Kneppelhout, La Gro Geelkerken, Paardekooper Asia

Projecten, contracten en overeenkomsten

Project	Nederlandse partij	Chinese partij	Datum	Omschrijving
Feasibility Study Sponge Cities	EU Green City Foundation	Hebei University	31 maart 2021	
Horse trading and -training	BCH International	Hebei Shangshi Horse Club	Begin 2021	BCH heeft drie paarden verkocht aan ondernemers in Hebei en zijn in onderhandeling over meer opdrachten en het inkopen van trainingen.
Horse riding/ management- training	Lentiz	Hebei Shangshi Horse Club		
Horticulture training	TomatoWorld	CAU Futong	April 2021	CAU Futong is 'golden member' van Tomatoworld. CAU Futong krijgt online trainingen van de teeltexperts van TW en ze kunnen TW bezoeken met klanten of partners.
Flower Expo design	Green Art international	Shanghai Yuanlin (in opdracht van Shanghai Chongming)	21 mei – 2 juli 2021	Green Art International het gezamenlijke paviljoen van PZH en gemeente Rotterdam ontworpen op de Flower Expo met het thema 'Blossoming Chinese Dream'. Gefocust op 'resilient cities' en 'feeding & greening'.

Circular visualization	Wolfert Tweetalig Rotterdam	Shanghai Pinghe School	Mei 2021	Studenten van Wolfert universiteit en Shanghai Pinghe school hebben gezamenlijk gewerkt aan artistieke projecten en foto's over circulaire economie die geplaatst zijn op het bloemenpaviljoen
Solar Greenhouse upgrade	WUR/ Hoogendoorn	CAU Futong	2020	traditionele solar greenhouses upgraden met Nederlandse technologie

